

Un pipăruș modern

George Coșbuc

A fost ce-a fost. De n-ar fi fost,
Achim ar fi șezut acasă;
Dar după ce Savinca lasă
Pe-Achim în ajunări și post,
El, zău! nu face lucru prost,
De-și cată draga-i jupâneasă.
Dar vezi! Achim era-nsurat
Cu fata lui Mihai Terinte:
Femeie bună și cuminte,
Cum alta nu găsești în sat,
Și oablă-n mers și dreaptă-n stat
Și rumenă, părea o fragă-
Rar om, să n-o găsească dragă!
Avea doi ochi de brebenei,
Să mori cercând viață-n ei;
Și-avea obraz rotund, molatec;
Deci nu-i mirare, dragii mei,
Savinca da din ochi scânteii
Și-Achim era tot-tot jeratec.
Dar într-o zi - poznit itos!-
Savincă-n sus, Savincă-n jos,
Savinca taie cruce-n grindă:
Din casă iese până-n tindă,
Din tindă iese până-n drum,
Din drum - „Dar flacăra și fum
Și patruzeci de zmei și-un drac
Și mai pe-atâția draci cu frac!
S-a dus Savinca, dus? Pojar
Și-un car de draci și mai un car!”
Achim se plânge-acum degeaba:
Savinca-i dusă! Gata-i treaba!
Ea face noduri la năframe
Și pleacă-n țară fără teamă;
Scăpat-a de jandarmi și vămi,
Căci pe la vămi cum bag de seamă
Nevestele cam rar dau vamă!
Achim Cotor al lui Ignat
Rămase ars de supărat.
Ce zmei! Fără nevastă-i lesne
Să fii desculț și dezbrăcat:
Sumanu-i subsuori crăpat
Și cioarecii-i sunt rupți în glezne,
Pieptaru-i ros și destrămat -

Și-Achim se teme-a prinde acul,
De ce să-l prindă? Prindă-l dracul!
Prin casă-i nor întreg de fum,
Prin oale nu-i nimic acum
Și-apoi să fim mai scurți și repezi,
Achim e singur, stă ca-n drum,
Și dinții lui pocnesc de strepezi,
Dar nu pocnesc c-așa li-e firea,
Ci foamea aduce pocnirea.
„Nu-i modru, nu! De ce stau par?
Își zice, el: Ce dracu-i asta?
Mă duc ca să-mi găsesc nevasta;-
Mă duc, duc, zău! Plec astăzi chiar!”
El își tocmește deci opinca
Și pleacă-n țări după Savinca.
P-un cal ce varsă foc pe guri
Și veci de veci nu s-ostenește
Și-i văr cu tufa din păduri,
Achim Cotor călătorește
Trei zile lungi de lungi torturi,
Și-a patra zi, cam pe-nserate,
La Crai-din-Peșteră s-abate.
Vestitul crai, măcar e crai,
Nu-i vrednic preț de trei surcele;
Dar trei groșițe dacă-i dai,
Te poate ridica prin stele,
Cât poți să dai „bon jour” cu ele.
Achim Cotor i-a povestit
Din fir în păr tot adevărul,
Zburlindu-și de mânie părul.
- „Ei vezi! Savinca mi-a fugit!-
Mă râde-acuma tot norodul,
Că stau de foame să rod podul:
Și mult mă mir, de ce nu-l rod?
Să-i fie-afurisit prohodul
Și-i facă dracii-n gură nod!
Dar fii bun, cată-n păscălie
Și-mi dă din bobi cuvânt curat,
Savinca-n ce pământ să fie?
De cine zmeii s-a legat? „
Cel Crai-de-Peșteră sucește
De trei ori capu-i luminat,
Apoi înșiră bobi pe sită,
Vrăjind cu voce răgușită;
Începe-apoi la descântat,
Tocmindu-și barba ca păunul:
- „Voi patruzeci și-n capăt unul!
Ieșiți în stele și-n văzduh, -

Vă dau amână pământ
Și măhuri groase și-nodate
S-aduceți pe Savinca-n spate!
Din lut și pietre și din râu,
Din sfântul trup al lui moș Soare,
Din câte-s vii și-ascultătoare!
Din flori de mac, din spic de grâu,
Din mintă creață, pădurea ța,
Cu dragoste la Savinca-n brațe,
S-o văd pe bobi și s-o cunosc..."
Și-așa tot hodoronc și tronc,
Din fălci mereu se-nvârte crugul,
Că așa-i, vezi Doamne, meșteșugul!
- „Măi frate Chim! Ești norocos -
Vorbește iară păscălăul,
Să nu ne mai audă răul!
Vezi bobul est mai negricios?
Arată drum și zile bune,
Că vezi tu, bobul ăsta spune:
Savinca ta nu ți-a fugit!
Savinca ta s-a prăpădit,
Umblând pe deal după căpșune.
Dar om ești tu cu mult noroc!
O poți afla ca scrisă-n carte,
Vezi bine, că-i pe drum departe -
E chiar la craiul Poloboc.
Dar știi tu ce? Pleacă pe loc!
Tot mergi spre răsărit de vară,
Tot mergi, dar nu te mai opri, -
Și când d-un deal te vei bufni,
Oprește-te, căci ești în țară!
Și-aici de nu vei isprăvi
Nimic, ia un fuior, fă ață
Și caut-un pom și-te acață!"
Achim pornește. Ars de foc
Se duce, duce; d-apoi unde?
Nu știe singur, ci-și răspunde,
Că-n țări la craiul Poloboc.
Drum bun, Achime, și noroc!
S-a dus o săptămână întreagă -
Dar nu știu cum a rătăcit,
Ca nu mergea spre răsărit,
Și astfel, fără să-nțeleagă,
Ajunse-ntreg și fericit
La toarta galbină de-aramă;
La capul lumii, bag de seamă.
Și ce gândiți? Achim era
Cu nenoroc ori desperase?

De unde zmei! Se bucura,
Cât sta din piele mai sa iasă!
Pe el de mult îl tortura
Dor greu, de-a sta cu sfinți la masă:
Și-acum în orice caz va sta!
Dar cum? Achim citise-n carte,
Că sfinții-și au crăimea lor
Și-apoi pe sfinți cam binișor
Chiar toarta galbină-i desparte
De celălalt lumesc-popor!
Și-acum Achim-trei pași, oh, bată-l!
Și iată-l sfânt, ca sfinții, iată-l!
Dar ăști trei pași au fost cam grei:
Sufla un vânt, iubiții mei,
Atâta de nebun și tare,
Cât munți în aer ridica
Și prin văzduh îi legăna.
O poznă și minune mare,
Că n-a rămas pom la pământ,
Toți pomii fluturau în vânt,
Gândeai că au pornit tătarii,
Răzmeriți cu solomonarii!
Iar biet Achim era mai-mai
Să zboare precum zboar-un pai -
Dar el scuipă o dată-n barbă,
S-așterne iute la pământ,
Se prinde-apoi de-un fir de iarbă
Și-vântul doară-i numai vânt!
Cu greu trecu pe-aici Cotorul
Și se plângea că-l poartă dorul
Prin țări, cu gând să fie sfânt!
Că vezi, mă rog! Pe-aici e locul
Pustiu și numai pipirig -
Și zău, p-aici așa-i de frig,
Cât crapă-n trei și-n opt cojocul,
Se face bradul tot covrig
Și-ngheață flacăra și focul!
Dar el, Achim, avu norocul!
Să scape teafăr,dezghețat;
Din întâmplare și-a luat
De-acasă cremene și iască:
Și, ca țiganul, dragii mei,
Scăpa de ger, având scânteii -
Dar sfântul Dumnezeu ferească
Pe tot creștinul cu gând bun!
De-aici prin tufe de alun
S-a dus Achim mereu la vale
Și ajunse-n urmă pe cordun,

La țara sfinților. Pe-o cale
D-aramă dalbă de lulea,
Achim ca vântul se ducea,
Lăsând fuior după călcâie;
Și nasul astupat ținea,
Că el mirosul de tămâie,
Cu mare greu îl suferea.
La sfântul Soare mai întâi
Ajunse Chim; cu pas domol,
Se bagă dânsul în ocol.
Sta sfântul Soare cu zâmbire
Pe prispă-afară și cetea
Cu glas înalt dintr-o Psaltire,
Dar în cetit cam slovenea,
Strâmbând din nas în mod idilic:
Bag-seamă el cu greu cetea
Scrișori cu alfabet cirilic.
- „Noroc și galbeni! Aferim,
Dar cum mai poți? „a zis Achim.
Iar soarele cu grabă pune
Deoparte sfânta rugăciune
Și-i zice: - „Eh! jupân Achim!
Dar ce păcat? - Poftim, poftim
La umbră dulce, la răcoare!”
Și tot râdea jupânul Soare.
Iar Chim, asemenea râzând,
S-a pus pe prispă. El își strânge
Sumanul bine petecit,
Apoi cu suflet asuprit
Se tânguiește și se plânge,
Că-n țări nevasta i-a fugit.
- „Ba draci! îi zice pe loc sfântul,
Îndată ce-auzise tot,
Ba draci! Cu tine-n cârcă pot
Să-ncunjur mâne tot pământul!
Dar facem mai întâi prinsori,
Auzi! Te port pe cer și nori,
Cât da-voi pară din potcoavă,
Iar tu să-mi spui, dar să fii drac,
Să-mi spui vreo glumă și vreo snoavă
Că snoavele de tot îmi plac!
Primești? De cumva nu te-oi duce,
Să n-am noroc de sfânta cruce!
Dar și tu - știi! Tu spui, eu tac”.
Achim, plăcându-i târguiala,
Tușește-o dată, lung și greu;
Și prinde-a spune de Păcală,
Cum face nebunii mereu,

Și pune coarne unui mire;
A spus de când s-au jeluit,
Țigani la mitropolit,
Să-și facă și ei mănăstire;
A spus cum lingurar Archire
Fura prescură de la schit:
Așa spunea de lung și jalnic,
Ca popa Spic din molitfelnic!
A spus Achim câte minciuni
Și câte pozne și minuni,
Cât Soarele murea de râs.
- „Hei, cioară neagră! Ce ți-am zis?”
Răsun-atunci un glas de-alături,
Și ca din pod porni din dos
În modul cel mai furios
Război de clește și de mături!
Și rap! și zup! și zup și rap!
Și-n fel și-n formă peste cap,
Cât sta biet Chim făcut suveică:
Iar sfântul Soare - tunde-o neică
Să nu-ți bat colbul din scurteică!
Ei, hei! Dar cine bombarda?
Chiar sfânta maică-a lui sfânt Soare!
Zău! Flacăra pe nări lăsa,
Și-avea priviri răzbunătoare
Și-n mâni avea un hop-ș-a-ș-a!
- „Ce!? Nu-ți mai astâmperi obiceiul
Și nu te-ai săturat de sfat?
Triodul zace pe sub pat
Și-a mucezit acum mineiul,
De când în ladă l-ai lăsat!
Iar tu către Cotor-te cară!
Să nu te văd p-aici! Auzi!
De nu vrei să mănânci cucuruzi,
Pornește! Hai, șperlă și pară...!”

Achim cotor e om cu minți;
El dă din cap scrâșnind din dinți
Și-o cam grăbește din picioare.
„Oh, bată-l pacostele, Soare!
Dar ce-a pățit! În adevăr,
Bătut e bietul ca un măr -
Al dracului.”- și se tot duce,
Făcând de spaimă câte-o cruce.
„Mă duc la sfânta Luni! La ea,
Să-ntreb de Savincuța mea!”
Cu-acest gând el se ușurează.
Deci merge-ncet la sfânta Luni

Și intră-n casă și s-așează
Pe-o vatră plină de cărbuni.
Bătrâna sta-ntr-un colț de masă
Și-avea niște pantofoi mari,
Puteai în ei din pod să sari.
Avea trei scaune prin casă
Și-un pat făcut de patru pari.
Avea pe masă dinainte
Cilindru plin de „Konig-Tinte”
Și-avea condei și ochelari,
Și tot făcea la mestecușuri
Și tot pe rând și pe răvaș
Făcea trăsuri și sămădaș
Din slove și din numărușuri.
- „Cinstită jupâneasă Luni,
Vorbește-Achim dintre cărbuni,
Ia vezi! Ai oameni buni în casă!”
Atunci de scris baba se lasă
Și repede, ca vânt cu nor,
Ia-n mâni o cofă de sub masă
Și zvâr! în capul lui Cotor.
Povoi întreg și grindini grele,
Cât biet Achim ud până-n piele,
Ia ușa-n cap, că nu-i de stat.
- „Așteaptă, gureș blestemat!
De-amar de vremuri tot fac planul,
În ce mod aș putea vâri
O zi-ntre zile: cu o zi
Mai lung de-acum să fie anul,
Încât, pe calcule noi și bune,
Să cadă Paștele-ntr-o luni!
Și cum? Dumineca să fie
Tot baștină de sărbători,
Iar noi, mă rog, șese surori,
Să n-avem strop de omenie?
Ba foc și fum! Am tot gândit;
Și mai că reușeam cu planul -
Dar uite colea! Mitocanul,
M-a scos din gânduri, m-a smintit!
Dar las' pe mine! știu eu plata
Că am s-apuc în palmi lopata!”

Achim se duce fără de-a vrea;
Lopata nu-l prea-nveselește,
Deci, nici n-așteaptă după ea.
„O, bat-o Luni! Dar ce gândește!
Și ce plan are! Cum scria
De-al dracului”- Achim se duce,

Făcând de spaimă câte-o cruce.
„Mă duc la sfânta Joi! La ea,
Să-ntreb de Savincuța mea! „
Se duce dar. Bătrâna sta
La foc și depăna pe gheme;
Cotor de cam cu bună vreme
Privește-n jur; el planisea:
La caz, când Joi i-ar coase gluga,
Pe ce cărări să-ntindă fuga!
- „Bun lucru, jupâneasă Joi,
Bun lucru!” zice el din tindă,
Și-atuncea poc! cu fruntea-n grindă
Și-fulger, trăsnete și ploi!
Și-ocări și sfezi și ne-învoială
Și-n fel și-n formă păruială!
Pe grinzi sihastra și-a întocmit
Ulcelele cu borș adică,
Dar când Achim a pocănit
Cu fruntea-n grindă, ele pică
Și borșul - borș, pe jos e borș
Și peștii pe uscat și storși!
- „Valeu, păgâne! Om de osândă!
Mă lași săracă și flămândă!
Cu zile tu-n pământ m-astupi,
Văleu!” Ia baba un tăciune
Și-aprins întreg pe vânt îl pune
Și azvârle-n Chim, ca după lupi;
Iar biet Achim pe la porțiță
Fugea cum fuge-o veveriță,
Și nu-și da rând, iubiții mei,
În loc de-un pas, făcând tot trei!

Achim Cotor e om cu minți;
El dă din cap scrâșnind din dinți.
„Măi, măi! - zicea cu indignare
Oricum și cum e lucru mare,
Să n-am eu cinste pe la sfinți!
Dar, haid să cerc; ce-o fi, să fie!
Să văd, afla-voi omenie
La sfânta Sâmbătă!” S-a dus,
Deși nu chiar în voie plină.
Bătrâna sfânta sta-n grădină
Și se grăbea lucrând, cu pus
De cepe-n strat. - „Cu tot norocul!
Să-ți fie ceapa cum e focul!
Cinstită Sâmbătă, să fii
Tot verde, cum e bărbânocul!”
Bătrâna scutură cojocul

Și zice: - „Da de unde vii
Și unde mergi?” A spus Achim
Tot lucrul, după cum îl știm.
- „Ți-aș da eu sfat, cât-nu te teme!
Dar vezi, Achime, că n-am vreme!
De cumva însă vei pofti
Un strat, de cepe-a răsădi,
Atunci - de-mi răsădești trei straturi,
Eu ție-ți dau treizeci de sfaturi!
Primești?” Primește chir Achim,
Se pleacă jos, ia snop de cepe
Și-apoi la răsădit începe.
- „Așa tâlharule?! Poftim,
Așa știi tu strica răsadul?!
Umplea mi-s-ar cu tine iadul!
Tu vrei să mă batjocorești?
Așteaptă, căplăuz ce ești! „
Și sute de muștrări încarcă
Sihastra dintr-un suflu-zup!
Achim ședea pe straturi pup,
Și-acum Achim e sub cotarea
Și prins în staul ca un lup!
Cotorca-i mare și-nvelește
Pe-Achim întreg, întregușor;
El strigă, zbiară sub zăvor,
Din răspuțeri se zvârcolește,
Dar baba-l ține apăsă:
Ea pietre pe cotarea urcă,
Ba ea chiar însăși s-a urcat!
- „Așa! Să-mi șezi cum șede-o curcă!
Aici să-mi stai trei zile-ntregi,
Flămând! Auzi tu? Mă-nțelegi?”
E totuși mult, și-Achim nu poate
Să rabde-acest canon, cam sfânt!
El face vânt și aruncă-n vânt
Cotarea de pe cap și scoate
Cinstitul cap de la pământ.
Și ce gândiți? A stat de poară?
Ba zmei! Fugea de sta să moară!
Și cum, mă rog! Cu frica-n sân
Și-apoi și cu rușinea-n spate
Să nu fugi? Ba să fugi, fârtate,
Să nu stai până-n Debrețin!
Achim Cotor e năcăjit.
Atâta mai dorea de-acasă
Să poată sta cu sfinți la masă.
Și-acum Achim e hotărât
Să lase-n pace pe toți sfinții,

Că prea i se rărise dinții,
Dar iarăși, iarăși se-ntorcea:
Savinca lui e-n țări străine
Și nu cunoaște drum la ea!
„Oh, vai și vai, sărac de mine!
Mă duc la sfânta Miercuri! Duc,
Căci nu m-a bate doar butuc -
Și poate să mă-nvețe bine!”
A zis și face. A-nturnat
Pe drumul cel cu tămâiță.
Bătrâna sta chiar în portiță
Și, măcar e călugăriță,
Cetea râzând din Leonat.
- „Să dea Domnul sănătate!
Mătușă dragă, nu mă bate,
Că vin să cer la tine sfat!”
Bătrâna râde cu căldură,
Mișcând un singur dinte-n gură
Și zice blând și linișor:
- „Cu drag îți dau a bună seamă!
Dar spune întâi cum te cheamă?”
Achim se pleacă-ncetișor:
- „Eu sunt Achim al lui Cotor”
Se-ncruntă atuncea sfânta Miercuri
Și zbiară: - „Tu? Cotor păgân?!”
Te cară, cioară blestemată!
Mă mir că zmeii te mai țin
Cu zile! Hei! Tu niciodată,
De când pe lume-ai răsărit
În zi de miercuri n-ai postit!
Și totuși ai obrăznicie
Să vii pe-aici? Ocară vie
Și drac ce ești! Fugi, că te-omor
Și fac să te cunoască satul!”
Și-atuncea zvâr! cu Leonatul
În capul lui Achim Cotor:
Așa de bine-i unge-o falcă,
Cât bietul Chim în șapte calcă!
- „Așteaptă tu, s-apuc un schiap
Să-ți scot de-dulcele din cap!”
Dar Chim e om; cinstește-obrazul
Bătrânelor; Achim e țăp:
Așa ușor trece prilazul!
Ce lucru searbăd și pocit!
Așa-l lovise sfânta Miercuri,
Cât el era acum silit
Să-și lege capul tot dogit
Și peste fălci să puie cercuri!

Voia să-ntoarne acas-acum,
Să lase la năpaste toate!
Să-ntoarne? Oh, dar nu se poate.
Că el avea să-și facă drum
Prin locuri vechi: întâmplă mintea
Cerea drum chiar pe dinaintea
Căsuței sfintei Luni și Joi.
Și, dragii mei, știți bine voi
Că-n locul unde-ai pățit moară,
Cu greu mai mergi de-a doua oară!
Dar ce? Achim e om cu minți;
Se duce pe unde-l duc dorul!
Va merge-ncet, cu-ncetișorul,
Va da de sate fără sfinți,
Și-și va găsi de nou odorul!
Va nimeri într-un noroc
Și-n țări la craiul Poloboc!
El face dar o sfânta cruce
Și-un „mulțumesc că mă departi”
Și-apoi s-a dus. Dar cum se duce,
Nevrând pe plai străin s-apuce,
Sosește chiar la sfânta Marți.
El dă din umeri, tot e rece
Și strigă plin de jale: - „Dec!
Mă tem pe-aicea chiar a trece!
Dar am să trec! Că dacă trec
Și-n treacăt sfat nu voi pofti
Eu cred că nu m-a păru! „
El n-are pricini să se teamă,
Că sfânta Marți tocmai stătea
La foc, tivindu-și o năframă -
Achimul însă cum trecea,
Mereu în lăture privea,
Și când el ca scăpat se ține,
Năcaz și poznă! Sare-un câne
Și-i sare tocmai după cap!
„Așa-i, că nici aici nu scap!”
Își zice Achim, strigând pe nume
Tot „nea Bălan, Cloțan, Sobol”,
Și strigă tot precum în lume
Strigi câni, dar strigă tot în gol. -
Mai dă cu bâta, dă din brațe,
Degeaba! cânele-l înhață!
- „Na, na Coltun!” strigă din prag
Bătrâna și se duce-n grabă
La chir Achim și mi-l întreabă
De sat și nume. Cu mult drag
Îi zice ea, după ce știe

Năcazul lui Cotor: - „Vezi, vezi!
Nu trebuia să cercetezi
Pe sfânta Vineri mai întâi!
De-a dreptul să fi mers la ea,
Că desigur nu te bătea,
Dar sfat îți da cu căpătâie!”
Sărman Achim! Acum se-neacă
De-atâtea gânduri. și el pleacă.
Făcând un aspru sămădaș:
Atât a fost de pățimaș!
Bătut cu mătură și clește;
Cu foc și schipuri huiduit,
Cu apă-n urmă opărit -
Închis, cum nu se pomenește
Pe lume lucru mai olog:
Închis el sub cotărci, mă rog!
Cu ochii scoși, pe fălci cu cercuri,
Din pricina cinstitei Miercuri!
Of! Doamne, Doamne, cum vedeți,
E om cuminte și drept are
Acel ce-a zis, că Saul n-are
Nici strop de cinste-ntre profeți!

La sfânta Vineri merge dar.
Sihastra chiar își soarbe cafa:
C-un ochi ea măsură garafa,
C-un ochi citește-ntr-un bazar.
Ea când aude ce pățise
Achim pe-aici, murea de râs,
Așa de cu din suflet râse.
Apoi domol și blând a zis:
- „La Crai-din-Peșteri, dragul meu,
Să nu mai mergi, că totdeauna
Vrăjește gol, precât știu eu,
Îndrugă vorba și minciuna!
Ascultă tu cuvântul meu!
Tu câți pe Sava? Ea-i răpită
De Cârc Ciolan, care-i nepot
Lui Pavel Drug al lui Răchită.
Auzi, Achime, eu socot,
Că-i treaba mai ca isprăvită!
Te du mereu de-aici în jos,
Pe Dunăre; la stânga lasă
Trei fagi, un deal și-un râu și-o casă;
La dreapta treci un pod frumos:
De-aici încolo-i drum de-aramă,
Prin țara-Verde, bagă seamă!
Aici în țară, cum ți-am spus,

Sunt mulți tâlhari pe nas cu creste,
Cari fură fete și neveste -
Și Cârc Ciolan aci ți-a dus
Odorul tău! Dar nu-i poveste,
De-aflat tâlharul ușor este.
În țară este-un sat sărac
Și-n sat, Achime, este-o claie,
Și lângă claie stog de paie,
Și-n dos de stog holdă de-alac;
De-aici, mergând trei pași pe coastă,
Vezi nouă pari și-un bolovan,
Și-aici stă chiar lângă-un bostan
O casă mică, slabă, proastă,
Și-n casă șede Cârc Ciolan,
Auzi! Ai ploscă? Ai, e bine!
Tu mergi la cârcimă, ia cu tine
Cinci litre mari de rostocin,
Și-apoi te du, te du, creștine,
La Cârc Ciolan. Ca bun creștin,
Te fă că tragi la el de gazdă
Și-i dă vinars: întâi mai lin,
Dar mai târziu bagă-l în brazdă!
Și tot un șluc și iar un șluc
Tu-i dă pe urmă plosca-ntreagă,
Rusești înghițituri să tragă,
Și-l fă la capăt turduluc!
Iar după ce va fi butuc,
Tu ia-ți de mână pe boreasă
Și cară-te cu ea spre casă!"

Achim Cotor e-mbucurat.
Și suflet de voinic iar prinde
Și-a babei mâni a sărutat.
Bătrâna trei șuștaci i-a dat
Și-un corn de pâine ca merinde.
Și-Achim pe drumuri a plecat.
Se duce lângă-mpărăție,
Ca sfântul Dumnezeu să-l ție:
Trei ceasuri merse-ntr-un tâmpău!
Dar era cald, arșița mare;
Achim se-ntoarce către Soare
Și zice: - „Zău, tu frate, zău!
Așa mă frigi de rău și tare?
Măi, Soare! Fii mai cu-ndurare!
Căci știi tu ce-mi făgăduiai:
Ar zis că mi-i purta pământul -
Dar precum văd, nu ții cuvântul!
Ei bag de seamă, tu mințeai!"

Și Soarele – să n-am păcate!
Amar de Chim s-a rușinat,
Acasă iute-a alergat
Și n-a ieșit pe cer, mai frate,
Trei ani și-o zi și jumătate!
Noroc a fost, că-n acel veac
Cinstita lună era plină
Și da lumină, știi, lumină:
Încât și omul cel sărac
Vedea mâncări și carne-n oale,
Deși știa că toate-s goale!
Atunci Achim Cotor stă-n loc,
Adună vreascuri, face foc,
Și mănă bine, se întinde
Și trage-un somn ca de noroc.
În zări, departe, el zărește
Ca șarpe Dunărea curgând
Și peste Dunăre trecând,
Un pod de aur strălucește,
Cât nu-ți încapă nici în gând:
Lucea ca zugrăvit în ramă,
Gândeai că-i acurat aramă!
– „Hei, hei! vorbește Chim Cotor,
Cercându-și traistele de-afunde,
Hei, hei! Acuma pot ascunde
Vrun bulz... voi merge-ncetișor
Căci nu văd străji! Așa, măi frate,
De pot, fur podul jumătate!”
Cu-acest gând slab, dar foarte șod,
Voios Achim în fugă pleacă
Și merge ca un voievod,
Ținând cărarea către pod,
Dar-hui! Achim Cotor se-neacă
Și limba i se face nod. –
Pământul fierbe loc d-un jugăr,
S-aude glas ca de călugăr
Și din pământ, odată, rap!
Ca fulger, iese un balaur,
Cu barbă-ngustă, ca de țap,
Cu șapcă pestriță pe cap
Și plin de zgură ca un faur.
Având cănaci pe umeri puși
El vine aducând o oală
Și-un car de vrescurele-n poală.
– „Hei, mă jupâne Pipăruș!
Aud că ești om cu privilege:
Beai dohot și mănânci găteje
Și rozi piper pe numărș!

- Vorbește Namila cu hohot, -
Aici am vreascuri și-aici dohot-
Voinice! Să te văd acuși!
Ian, ian, învârte nițel crugul
Și arată-ți, frate, meșteșugul!”
Nu-i vorbă! Umblă vorba-n sat.
Că omul, dacă dă de frică.
Se face popă și-împărat,
Chiar fără voia lui... adică
Să beai chiar dohot! Draci cu chică!
Nu-i nici de răs! Achim, săracul,
A dat de-atâtea neplăceri,
Încât el simte se-n puteri
De-a duce-n cârcă și pe dracul,
Ba chiar să-l suie-n vârful de peri,
Dar - zmei cu veriguță-n coadă!
Găteje cum bătaia să roadă!
- „Ce, frate? Nu vrei să mănânci?
Ai grijă că la minut voi face
Să treci pe pod în patru brânci!
De-ți place, place; de nu-ți place,
Te-nvăț eu vitejii, sărace!
Zău, zău! Adecă dar tu vrei
Să cauți prin șapte țări sihastre
Pe fata Craiului Albastru?
Ți-ai pus de gând să mergi la zmei?
Dar ce poți face tu la ei?
De ești viteaz, dă-mi mâna! Adă!
Din pumni, din trântă, ori din spadă?
Că și eu doar’ sunt bătaș -
Ai grijă că te fac tot grămadă,
Degeaba ești tu Pipăruș!
Te bat! cum bați măruș cu schiapuri,
Trei luni de zile să beai hapuri!”
Și pune mâna pe mănunchi
Balaurul, scoțând o spadă,
Dar Pipăruș e la spovadă,
Și de viteaz era-n genunchi!
- „Proslavnice balaure mare!
Te rog, ai milă și-ndurare
Și nu lovi, că faci păcat!
Te rog, cu sufletul curat,
Cum rogi pe sfântul din icoane:
Să nu confuzi două persoane!
Eu nu mă duc acum la zmei,
Căci n-am nimic să fac cu ei;
Și nici nu caut, umblând sihastru,
Pe fata Craiului Albastru.

Că n-am văzut de când sunt crai!
Cinstită-n veci să-ți fie fața
Și-ți țină Dumnezeu viața,
Și locul prea cinstit ce-l ai!
Măria ta! Ascunde-ți dinții!
Că nu sunt Pipăruș, mă jur!
Mă bată sfântul
Jov, toți sfinții,
Și toți vlădicii din sobor!
Io-s biet
Achim al lui Cotor
Și iată că mă-nhață vina!"
Balaurul pufnește-n râs
Și zice-apoi aprins ca focul:
- „Cum nu ești Pipăruș?
Ai zis, că ești-o, bată-te norocul!
Eram să-ți petecesc cojocul!
Ești Chim Cotor? De ești Cotor,
Te du cu Dumnezeu și bine,
Că n-am nici un prilej cu tine!"
Se scoală Chim încetișor,
Nu cumva grația-i să-și strice.
Balaurul atunci îi zice:
- „Eu pot, vezi bine, rău să-ți fac
În șapte sute de privințe,
Dar vezi tu! Buna mea voință
Te lasă-n pace! Mergi pe plac!
Dar stai, mă rog! De cunoștință
Să-mi dai o pipă de tabac!
O pipă numai, că adică
N-am timp să merg pe la trafica!"
Cotor câștigă încurajări;
El caută-n pungă, zice-n pripă:
- „Zău, zău! Că n-am tabac de pipă,
Dar am mai mândru de țigări,"-
Și atunci, iute pre cât poate,
Achim își face mâna drob,
Și-un pumn de magyar finom scoate
Și-apoi hârtii Houblon și Job.
Balaurul îi mulțumește.
Achim Cotor la drum pornește.
Și Dunărea pe pod trecând,
Ajunge chiar în țara-Verde.
De-aici apoi fălos pășind
Pe căi de-aramă, el se pierde,
Pe-un drum făcut de-un meșter faur:
Așa sclipea, gândeai că-i aur!
Cu rostopcin în plosca plină,

Se duce-n țara cea străină
Și-ajunge chiar la Cârc Ciolan.

Savinca lui? Aman, aman!
Savinca-i astăzi gospodină,
Se-nvârte numai pe-un picior
Și nu gândește la Cotor!
Sărac Achim! Multe pățește
Cerând odorul prăpădit:
Dar vai, odorul se ferește
De Chim! Pe loc, când a zărit
Savinca pe Cotor în casă,
Ochește lui Ciolan râzând
Și - Doamne, lucru fără rând!-
Ciolan se scoală de la masă
Și zice: - „Servus! frate-Achim,
Poftim la masă-ne, poftim!
Savinca hei: Auzi, mătușă?
Ian fă-te tu de către ușă!”
Achim Cotor pricepe sfatul!
El zvârle plosca la amar,
Ia ușa-n cap să fugă, - dar
Pe uși Savinca-a pus lacătul!
Achim e-n păruială iar!
Oh, mare Doamne,fie-ți milă!
Hambar și laiță, sucitor
Și lemne, cute, clește, pilă.
Și blide, linguri, podișor -
Și cofa, fuse, rășchitor
Și fier de pluguri și cobilă
Și - toate-n capul lui Cotor!
Și pumni și palmi și trântitură,
Prăjini, perechi după perechi,
Și-l trag de păr și de urechi
Și-l bat cu măture peste gură,
Și-n fel și-n formă mi-l întind
Și-l ciuciră și-l trag și-l pișcă,
Prin păr îi găuresc morișcă,
De nas cu clește roși îl prind
Și-l opăresc și-l bat ca napul,
Și-i sparg cu laboșele capul!
Achim mai dă cât dă din mâni:
Dar ce-i o vulpe printre câni?
Sub pat s-ascunde, pe sub masă.
Dar Cârc Ciolan pardon nu-i lasă,
Iar ea? Savinca nu stătea
Pe loc, ea lovituri împarte r
Cu foarfeci, sită, ce-i cădea

La mână, hai! Zup, zup! dădea,
Vitează cât un Bonaparte!
Al dracului! Cotor era
Aproape mort, de el e gata!
Zdrobit și lat cum e lopata,
Și nu mai poate nici răbda.
El sare pe fereastră-n drum
Și hai la drum! Fugea ca vântul,
Gândeai că-i pare strâmt pământul!
Acum era la el acum!
Iar ce gândea, boieri cinstiți,
Puteți chiar singuri să gândiți!

Ce-a fost de-aicea mai departe,
Nu-i lipsă să mai scriu în carte.
Că orișicine poate ști,
Că biet Achim nu-și găsea locul.
Și, blestemând mereu norocul,
Trăia-cum zmei va mai trăi?
El n-a voit de-atunci să știe
De popi și de căsătorie.
Și nu credea, iubiții mei,
În sfinți, în drumuri și femei!
El a trăit tot singur, tare
Și verde, ca un bolovan,
Și n-a murit de mult: îmi pare,
Că-n holera de-acum un an
Muri în Blaj un biet sărman,
Și tot mă mustră și azi dorul,
Că el a fost Achim Cotorul!